

ГРИЩУК Юлія – ад'юнкт наукового центру мовного тестування навчально-наукового центру іноземних мов, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, пр. Повітрофлотський, 28, м. Київ, 03049, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3999-3420>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.16/48.8>

Бібліографічний опис статті: Грищук, Ю. (2023). Педагогічна модель розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*, № 16(48), 54–63, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.16/48.8>

ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ДІАГНОСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Анотація. Стаття присвячена обґрунтуванню педагогічної моделі розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти. Проаналізовані підходи українських та іноземних науковців до визначення понять “модель” та “моделювання”. Розкрито змістовне наповнення усіх елементів (мети, завдань, принципів, підходів, організаційно-педагогічних умов, змісту, методів, засобів, технологій, організаційних форм навчання, критеріїв і показників діагностування рівнів розвиненості діагностичної компетентності, результату) запропонованої педагогічної моделі, які взаємопов'язані і взаємодіють між собою, створюючи синергетичний зв'язок, який є необхідним для розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Модель включає в себе наступні блоки: концептуальний, змістовний, методичний, діагностично-результативний. Концептуальний блок наочно відтворює мету, завдання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ з урахуванням знань, умінь, навичок, досвіду, цінностей, а також методологічних підходів та дидактичних принципів, яких ми дотримувалися під час моделювання. У змістовному блоці висвітлено зміст підготовки викладачів іноземних мов ВВНЗ, який реалізується відповідно до компонентів їхньої діагностичної компетентності. Методичний блок відображає етапи авторської методики, траєкторії адаптивного навчання, а також відображає форми, методи, засоби, які забезпечують поступове, цілеспрямоване, системне та послідовне оволодіння змістовними складовими діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Діагностично-результативний блок містить результат розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ за допомогою визначених критеріїв та показників.

Ключові слова: діагностична компетентність, модель, педагогічне моделювання, післядипломна освіта, викладач іноземних мов ВВНЗ, освітньо-інформаційне середовище, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, ініомовна підготовка.

HRYSHCHUK Yuliia – Adjunct of the Scientific Center of Language Testing of the Educational and Scientific Center of Foreign Languages, The National University of Defense of Ukraine named after Ivan Chernyakhovsky, 28, Povitroflotsky ave., Kyiv, 03049, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3999-3420>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.16/48.8>

To cite this article: Hryshchuk, Yu. (2023). Pedagogical model of development of diagnostic competence of foreign language teachers of higher military educational institutions within the framework of postgraduate education. *Human Studies. Series of Pedagogy*, № 16(48), 54–63, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.16/48.8>

PEDAGOGICAL MODEL OF DEVELOPMENT OF DIAGNOSTIC COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS AT HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITHIN THE FRAMEWORK OF POSTGRADUATE EDUCATION

***Summary.** The article is dedicated to substantiating the pedagogical model of development diagnostic competence of foreign language teachers of higher education institutions within the framework of postgraduate education. The approaches of Ukrainian and foreign scholars to defining the concepts of «model» and «modeling» are analyzed. The meaningful content of all elements (goals, tasks, principles, approaches, organizational and pedagogical conditions, content, methods, tools, technologies, organizational forms of teaching, criteria, and indicators of diagnosing the levels of diagnostic competence, results) of the proposed pedagogical model are revealed. These elements are interconnected and interact to create a synergistic relationship necessary for the development of diagnostic competence of foreign language teachers at higher military educational institutions. The model includes the following four blocks: conceptual, substantive, methodological, diagnostic and resultative. The conceptual block vividly reproduces the purpose and tasks of developing diagnostic competence of foreign language teachers of higher military educational institutions, taking into account knowledge, skills, experience, values, as well as methodological approaches and didactic principles followed during modeling. The substantive block highlights the content of training of foreign language teachers at higher military educational institutions, which is implemented in accordance with the components of their diagnostic competence. The methodological block reflects the stages of the author's methodology, trajectories of adaptive learning, as well as forms, methods, and tools that ensure gradual, purposeful, systematic, and sequential mastery of the substantive components of diagnostic competence of foreign language teachers of higher military educational institutions. The diagnostic and resultative block contains the result of the development of diagnostic competence of foreign language teachers of higher military educational institutions using defined criteria and indicators.*

***Key words:** diagnostic competence, model, pedagogical modeling, postgraduate education, foreign language teacher of higher educational institution, development, educational and information environment, subject-subject interaction, foreign language training.*

Актуальність проблеми. Підвищення кваліфікації викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ) є актуальним завданням у контексті сучасних трансформацій в освіті та геополітичних викликів. З одного боку, тенденція України щодо досягнення взаємосумісності з країнами-членами НАТО, зокрема внаслідок російської агресії проти нашої країни, актуалізує питання розвитку іншомовної професійної компетентності (далі – ІПК) військовослужбовців (офіцерів, курсантів). Адже зростає необхідність підготовки військових фахівців, які мають бути здатними та готовими виконувати свої професійні обов'язки та ефективно взаємодіяти з іноземними партнерами в умовах міжнародної співпраці, а саме: у міжнародних навчальних і наукових програмах, наукових проєктах тощо. З іншого боку, динамічний розвиток технологій та зміни у воєнно-політичному та суспільному житті вимагають нових підходів до навчання, зокрема розвитку ІПК військовослужбовців (офіцерів, курсантів) у ВВНЗ.

З огляду на зазначене вище актуальним завданням є професійний розвиток викладачів

іноземних мов ВВНЗ, включно розвиток їхньої діагностичної компетентності, яка є одним із ключових чинників підвищення якості навчального процесу у ВВНЗ, оскільки здатність викладачів ефективно діагностувати рівень розвитку ІПК військовослужбовців (офіцерів, курсантів) дає змогу вчасно реагувати на проблемні питання у їхній підготовці та змінювати підхід до навчання залежно від індивідуальних потреб.

Маючи на увазі суперечності, які наявні в системі післядипломної освіти викладачів іноземних мов ВВНЗ (потреба в розвитку у викладачів іноземних мов діагностичної компетентності та недостатнього науково-методичного забезпечення цього процесу в системі післядипломної освіти; потреба в отриманні об'єктивної інформації про рівень сформованості ІПК військовослужбовців (офіцерів, курсантів) і недосконалістю інструментарію для її діагностування), особливого значення набуває конструювання та обґрунтування моделі розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теоретико-методологічних засад моделювання в сучасній педагогічній науці досліджували такі науковці, як М. Анісімов, Н. Білик, О. Єжова, В. Кравченко, Л. Ковальчук, Є. Лодатко, М. Опачко, І. Підласий. Питання моделювання формування та розвитку різних видів компетентностей суб'єктів педагогічної освіти в педагогічній теорії та практиці у своїх дослідженнях висвітлювали В. Михайлов, В. Олійник, С. Покрова, О. Рембач, Л. Суцкенко, В. Успенська, В. Ягупов, зокрема в системі післядипломної освіти та у військовій освіті – М. Арістархова, К. Єргідзей, Л. Заїка, Н. Замотаєва, О. Застело, В. Кива, В. Крикун, О. Рибчук, В. Скрипнікова, Д. Погребняк, Н. Шалигіна.

У лексикографічних джерелах поняття «моделювання» інтерпретується як «науковий метод непрямого (опосередкованого) дослідження об'єктів пізнання, безпосереднє вивчення яких із певних причин неможливе, ускладнене, неефективне чи недоцільне» (Shynkaruk, V., Bystrytskyi, Ye., Bulatov, & M., Ishmuratov, A. et al., 2002, p. 392); «науковий метод пізнання явищ та процесів, що реалізується завдяки відтворення їхніх характеристик на інших об'єктах – спеціально створених моделях (Volovych, Tarasenko, & Zakharchenko et al., 1998); «дослідження яких-небудь систем, явищ, процесів через побудову і вивчення їхніх моделей» (Busel, V., 2009, p. 683).

Метою моделювання є створення моделі реального об'єкта, а предметом моделювання – частина об'єкта моделювання, його окрема якість (властивість) або сукупність якостей (властивостей), яку (які) виокремлює наука, системно описуючи (пояснюючи, проєктуючи) реальний об'єкт. Саме тому об'єкт може мати багато науково обґрунтованих моделей, зокрема різного рівня відповідності, повноти й системності відображення тощо (Osadchy, 2016).

Педагогічне моделювання – це сучасний метод дослідження, що дає змогу вивчати освітній процес та різноманітні педагогічні явища через створення абстрактної моделі з його характеристиками (Tkach, 2019); цілеспрямований творчий процес, націлений на окреслення організаційного напрямку моделі розвитку компетентності, забезпечення її ефективного функціонування, що допомагає інтерпретувати знання, перевіряти на практиці висунуті припущення та концептуальні положення щодо майбутньої

моделі (Kryshtanovych, Sushchenko & Skalskyi, 2021).

Іноземні вчені також вказують на роль педагогічного моделювання як інструменту для підвищення якості професійної підготовки викладачів, зазначаючи, що моделювання процесу їхньої освіти, зокрема післядипломної, дає змогу підготувати викладачів до різноманітних навчальних ситуацій, розширити їхні навички та поглибити рівень розвитку компетентностей. Вони визначають ефективність педагогічного моделювання в професійній підготовці викладачів іноземних мов, наголошуючи, що педагогічне моделювання сприяє комплексному й обґрунтованому підходу до їхнього професійного вдосконалення, покращує навчальний процес та розвиває професійні навички викладачів, зокрема навички в прийнятті важливих рішень, здатність рефлексувати й аналізувати власну діяльність (Clarke, Hollingsworth, & Elaborating, 2002; Freeman, 1989).

Своєю чергою французькі вчені дослідили різні аспекти моделювання діагностики рівня розвиненості компетентності фахівців, зосередившись на визначенні критеріїв оцінювання, методах збору даних, інструментах оцінювання та аналізі результатів діагностики. Особливу увагу науковці приділили дослідженню спрощення процесу діагностики та застосуванню інноваційних технологій для автоматизації збору даних, що уможливорює отримання об'єктивної інформації про рівень розвиненості компетентності фахівців (Delozanne, Prévité, Grugeon-Allys, & Chenevotot-Quentin, 2010).

Філософський енциклопедичний словник тлумачить модель як предметну, знакову чи уявну систему, що відповідає, відтворює, імітує чи відображає певні характеристики (властивості, ознаки, принципи внутрішньої організації або функціонування) об'єкта пізнання (оригіналу) (Shynkaruk, Bystrytskyi, Bulatov, Ishmuratov, et al., 2002).

У науковій літературі науковці здебільшого розглядають модель як :

– систему, що містить взаємопов'язані блоки, базується на постановленні головної мети, дає змогу передбачити цілі, підбрати засоби, методи професійної підготовки, встановлювати критерії оцінювання якостей фахівців (Mukhailov, 2021), що допомагає дослідникам пізнавати характеристики об'єкта, заміщуючи його і створюючи умови для аналізу, експерименту та прогнозування

отримання опосередкованих знань про нього (Maslov, 2008), дозволяє відтворити досліджуваний дидактичний процес, представити його структуру та функціонування в їхній цілісності та зберігати цю цілісність на кожному етапі дослідження (Iahupov, 2003);

– графічне відображення мети, завдань, наукових підходів, принципів, умов, компонентів фахової компетентності, організації процесу, критеріїв і показників оцінювання рівнів розвиненості фахової компетентності викладачів ВВНЗ та зсування зв'язків між ними (Pohrebniak, 2019; Rybchuk, 2017);

– науковий зразок, зображений схемою, фізичною конструкцією, знаковою формою або формулою, який штучно створюється для спрощеного відтворення структури, властивостей, взаємозв'язків та відношень між елементами об'єкта чи явища (Ziazun, 2004);

Під час конструювання моделі треба враховувати дотримання єдності між метою, завданнями, організаційними формами, різновидами діяльності, а також функціональною складовою системи та її складових (Nychkalo, Noncharenko, Lukianova, Radkevych & Derzhavni, 2002).

Проаналізувавши підходи українських та іноземних науковців до визначення понять «модель» та «моделювання» та з огляду специфіку дослідження, модель розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ розглядатиметься як система, що визначає мету, завдання, компоненти, методику розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, дотримуючись підходів, принципів, педагогічних умов, які використовуються для її розвитку. Вказана модель передбачає наявність критеріїв та показників для оцінювання рівнів її розвиненості, а також відображає особливості та властивості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Зазначене вище дає змогу відтворити й аналізувати структуру та функціонування діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, зберігаючи її цілісність на різних етапах дослідження. У даному дослідженні використаний метод педагогічного моделювання для визначення розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов у ВВНЗ у системі післядипломної освіти. Цей метод передбачає теоретичне обґрунтування, змістовну інтерпретацію, аналіз та прогноз педагогічного процесу розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ

на основі єдності структурних компонентів моделі, а також концептуальних, теоретичних та емпіричних знань, що забезпечують ефективність і результативність даного процесу.

Мета статті. Обґрунтування педагогічної моделі розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі завдання:

1. Сконструювати та обґрунтувати педагогічну модель розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ.

2. Визначити сутність понять «педагогічне моделювання» та «модель» розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ.

Основна частина. Аналіз наукових розвідок дав змогу визначити основні принципи, яких ми дотримувалася під час конструювання педагогічної моделі розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ:

– принципи цілепокладання та прогнозування;

– принцип практичної спрямованості розвитку діагностичної компетентності, що передбачає здатність та готовність застосовувати набуті знання, вміння, навички, досвід, актуалізуючи їх у відповідний момент своєї діагностичної діяльності;

– принцип забезпечення адаптивності навчання, що ґрунтується на врахуванні знань, умінь, навичок, попереднього досвіду, специфіки наукової та науково-педагогічної діяльності, потреб;

– принцип універсальності та конкретності змісту підготовки розвитку діагностичної компетентності з урахуванням специфіки військового середовища, у якому вони працюють, та категорію осіб, у яких вони діагностують розвиненість іншомовної професійної компетентності;

– принцип забезпечення організаційно-педагогічних умов реалізації моделі розвитку діагностичної компетентності.

На основі аналізу наукової літератури пропонується модель, що включає такі блоки, як концептуальний, змістовний, методичний та діагностично-результативний. Запропонована модель (Рис. 1) включає наявність та реалізацію різних блоків, які взаємопов'язані між собою і спрямовані на досягнення спільної мети, а саме – розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ.

Отже, мета педагогічного моделювання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ полягає в конструюванні моделі, яка сприятиме підвищенню ефективності даного процесу. Одночасно модель спрямована на науково-методичне забезпечення, поглиблення розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ.

Основними функціями моделювання є:

- цілеспрямоване, системне та послідовне опанування викладачами іноземних мов ВВНЗ змістовними складовими діагностичної компетентності із застосуванням ефективних організаційних форм, методів, засобів, технологій для її розвитку з дотриманням забезпечення необхідних педагогічних умов її розвитку;

- розвиток здатності та готовності обирати, розробляти діагностичний інструментарій, проводити діагностичні заходи, забезпечувати діагностичний супровід;

- спонукання викладачів іноземних мов ВВНЗ до самоаналізу, самооцінювання, переосмислення власної діагностичної діяльності, безперервного самовдосконалення з метою усвідомлення себе суб'єктами діагностичної діяльності та актуалізації результатів навчання та їхнє застосування на практиці;

- стимулювання самостійності, ініціативності та відповідальності викладача за власний професійний розвиток;

- обґрунтування критеріїв та показників діагностування розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти.

Концептуальний блок. Моделювання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти базується на ключових ідеях та настановах, які відображаються в моделі методологічними принципами та підходами. Так, з огляду специфіку діагностичної підготовки викладачів іноземних мов ВВНЗ та сучасні наукові розвідки, присвячені дослідженню особливостей підготовки викладачів у системі післядипломної освіти, використані такі методологічні підходи в конструюванні запропонованої моделі:

- **компетентнісний** – націлений на таку підготовку, яка передбачає здатність та готовність викладачів іноземних мов ефективно виконувати свої професійні обов'язки й застосовувати знання, уміння, навички, досвід, цінності на практиці, адаптуючись до мінливості

ситуацій, які виникають, і водночас постійно бути спрямованими на постійне самовдосконалення;

- **андрагогічний**, що передбачає застосування саме тих організаційних форм, методів, засобів, технологій навчання, які враховують цілі, мотивації, потреби, досвід тих, хто навчається, орієнтується на досягнення бажаного освітнього результату, який дає змогу застосовувати здобуті знання, уміння, навички, компетентності, що відповідають запитам сьогодення і є актуальними;

- **контекстний**, що забезпечує реалізацію викладачів іноземних мов ВВНЗ у межах їхньої безпосередньої діагностичної діяльності, тобто в контексті практичного відпрацювання професійно-орієнтованих завдань, які спонукають активізацію пізнавальної діяльності, сприяють зацікавленості, активності та продуктивності;

- **адаптивний**, який завдяки адаптивним технологіям створює умови для гнучкості, продуктивності та персоналізації процесу навчання, створення індивідуальної траєкторії навчання, що уможливорює використання власного потенціалу для досягнення бажаної мети;

- **суб'єктно-діяльнісний**, що полягає в реалізації суб'єктності в діагностичній діяльності, а також постійному вдосконаленні своєї діагностичної компетентності на основі орієнтації на ціннісно-мотиваційні інтереси суб'єктів навчання;

- **системний**, що є загальнонауковою методологічною концепцією, особливою стратегією наукового пізнання і практичної діяльності, яка зорієнтована на розгляд складних об'єктів як деяких систем;

- **синергетичний**, який ґрунтується на ідеї взаємодії та взаємопроникнення різних компонентів системи з метою досягнення нового рівня функціонування та розвитку системи в цілому, дозволяє розглядати систему як цілісну єдність, в якій взаємодія складових частин призводить до виникнення нових якісних характеристик та властивостей;

- **середовищний**, який передбачає забезпечення суб'єктів освітнього процесу зовнішніми умовами та освітнім простором, що сприяє одночасно як індивідуальному та самостійному розв'язанню питань, пов'язаних із власною діагностичною діяльністю, так і, завдяки середовищу, взаємодії з усіма суб'єктами навчальної діяльності у відповідних умовах закладу вищої освіти з інтеграцією в умови професійного середовища.

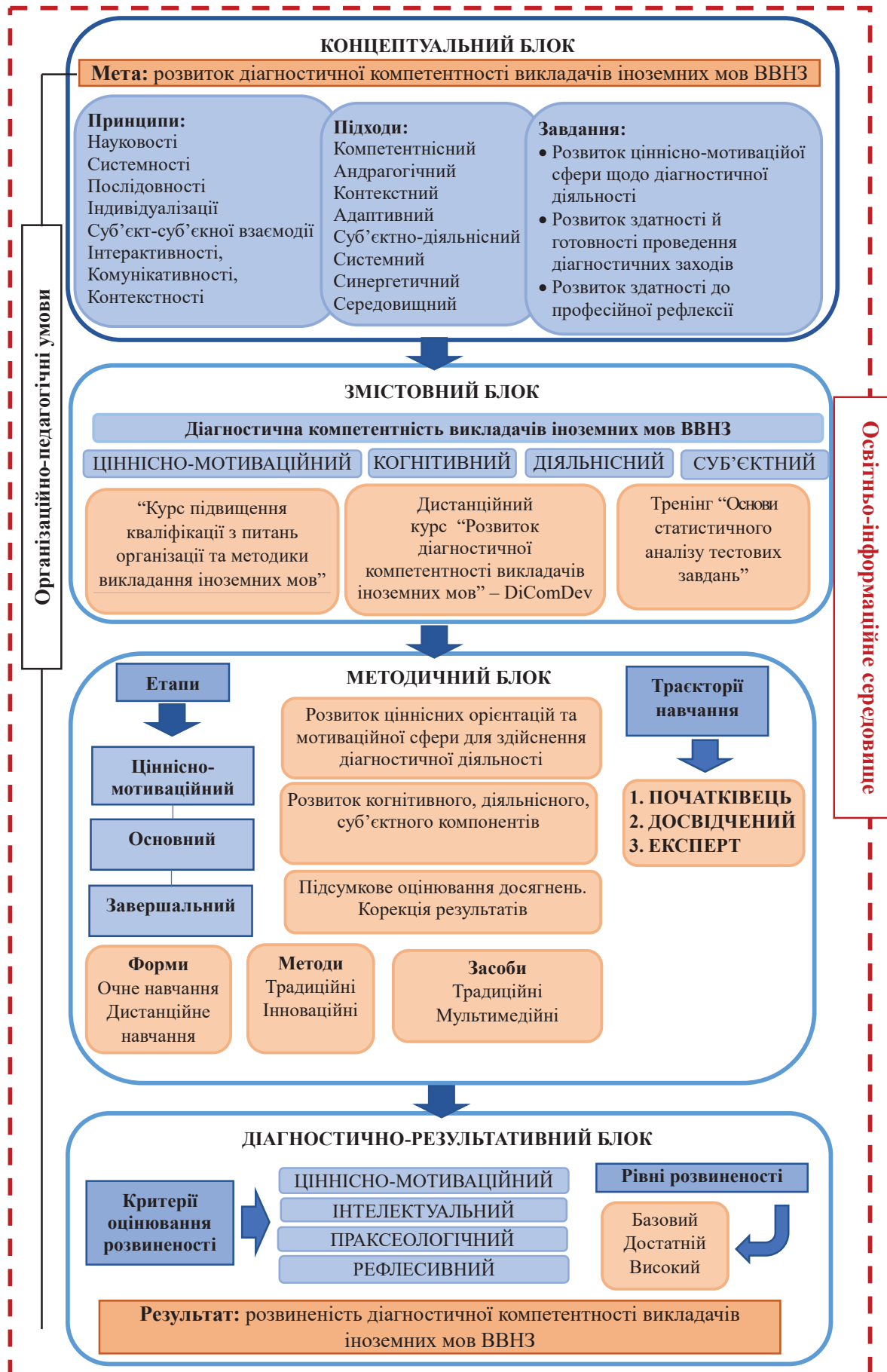

Рис.1 Модель розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВН

У даному дослідженні, розвиваючи діагностичну компетентність викладачів іноземних мов ВВНЗ, враховувалися загальнонаукові принципи навчання (науковості, системності, послідовності, індивідуалізації, суб'єкт-суб'єктної взаємодії) та спеціальні принципи (принцип інтерактивності, комунікативності, контекстності). Своєю чергою методологічні принципи висвітлюють особливості та відтворюють концепцію розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, а їхнє виокремлення особливе тим, що вони дають змогу виявити та обґрунтувати суттєві аспекти процесу розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ.

Змістовний блок. У виборі змісту розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ були враховані дидактичні принципи, методологічні підходи, досвід та рівень розвиненості діагностичної компетентності та індивідуальні потреби. У межах цього дослідження зміст діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ визначений через діагностичні функції та націлений на розвиток компонентів зазначеної компетентності, а саме ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, суб'єктний, та врахований передовий досвід, що охоплює сучасні технології та інструменти діагностики, інноваційні методи оцінювання мовних навичок, використання автоматизованих засобів аналізу та оцінювання мовної продуктивності, а також передові підходи до інтерпретації та використання результатів діагностики для індивідуалізації навчання та підвищення якості викладання іноземних мов.

З метою ефективного впровадження моделі була розроблена авторська методика адаптивного навчання, яка спрямована на розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Запропонована методика передбачає реалізацію покрокового навчання з індивідуальними траєкторіями на основі моделювання сценаріїв розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ та застосування адаптивного контенту. Авторська методика поєднує в собі:

– очний компонент, який включає «Курс підвищення кваліфікації з питань організації та методики викладання іноземних мов», націлений на практичне відпрацювання знань, умінь, навичок щодо діагностування рівня розвитку іншомовної професійної

компетентності військовослужбовців (офіцерів, курсантів);

– дистанційний блок, що представлений дистанційним курсом DiComDev («Розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов») і передбачає оновлення та поглиблення діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у сфері організації та методики проведення мовного тестування з іноземних мов та в процесі діагностування рівня розвитку іншомовної професійної компетентності військовослужбовців (офіцерів, курсантів);

– тренінг «Основи статистичного аналізу тестових завдань», націлений на опанування методики проведення статистичного аналізу тестових завдань із використанням програми Excel шляхом статистичного аналізу опцій тестових завдань із метою вдосконалення мовних тестів із забезпеченням основних принципів їхнього розроблення, як валідність, надійність та ін.

Треба зазначити, що всі компоненти авторської методики функціонують лише в комплексі, забезпечуючи успішний розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ.

Для досягнення ефективного педагогічного процесу й досягнення поставлених цілей на основі аналізу підходів науковців до вдосконалення післядипломної освіти викладачів іноземних мов ВВНЗ було встановлено і обґрунтовано забезпечення педагогічних умов для розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, а саме:

– створення ціннісно-мотиваційної основи щодо розвитку діагностичної компетентності та активізацію дослідно-рефлексивної діяльності викладачів іноземних мов ВВНЗ;

– педагогічне моделювання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ із забезпеченням освітньо-інформаційного середовища з використанням Центрального репозиторію ресурсів системи Збройних Сил України, що сприяє розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов. Використання інформаційних технологій допомагає викладачам іноземних мов ВВНЗ активно взаємодіяти з навчальним матеріалом, проводити дослідження та аналізувати результати;

– створення авторської методики адаптивного навчання, яка уможливорює поетапне та комплексне підвищення рівня розвиненості діагностичної компетентності викладачів

іноземних мов ВВНЗ та допомагає індивідуалізувати процес навчання завдяки використанню технології адаптивного навчання;

– обґрунтування критеріїв та показників оцінювання розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВЗ в системі післядипломної освіти.

Методичний блок відображає процес реалізації авторської методики розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти поділено на три етапи: *ціннісно-мотиваційний* (націлений на розвиток цінностей та мотивації щодо діагностичної діяльності та їхнє практичне застосування під час проведення діагностичних заходів); *основний* (спрямований на розвиток здатності обирати, розробляти діагностичні інструменти, здатність та готовність діагностувати та проводити діагностичні заходи, забезпечувати діагностичний супровід, уміння комунікувати під час здійснення діагностичних заходів); *завершальний* (передбачає оцінювання рівня розвиненості діагностичної компетентності та перевірку ефективності авторської методики). Методичний блок сприяє поетапному розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, що забезпечується визначеною нами логікою та послідовністю її розвитку та використанням різних форм, методів, засобів, технологій навчання, що сприятимуть ефективному досягненню необхідного рівня розвитку діагностичної компетентності. Методика розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ передбачає інтеграцію технології адаптивного навчання, що уможливорює створення інтерактивні дидактичні матеріали за допомогою цифрових інтерактивних інструментів та мультимедійного контенту.

Серед основних методів навчання, які застосовуються, визначено усне пояснення матеріалу, демонстрація, обговорення вивченого матеріалу, практичні заняття, самостійна робота, контроль. Нами використані такі види навчальних занять, як лекції, практичні заняття, індивідуальна, самостійна робота, контроль. Під час практичних занять використовувалася педагогічна фасилітація – різновид педагогічної взаємодії, що дає змогу в недовгий проміжок часу обговорити складне питання, активно залучаючи всіх суб'єктів педагогічного процесу. Крім того, застосовувалися такі форми, як розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, ситуативний

аналіз, проєктування, самодослідження, діагностування, обмін досвідом. Щодо засобів навчання, у нашій методиці використано такі: традиційні засоби навчання та мультимедійні засоби навчання (текстові матеріали: електронний посібник, навчальні тексти, статті; графічні матеріали: ілюстрації, діаграми, схеми; аудіоматеріали: аудіозаписи; відеоматеріали: відеоуроки й відеопрезентації, які містять матеріал для вивчення, приклади, вправи та пояснення і можуть бути доступні для перегляду в будь-який зручний час); інтерактивні вправи та тести (електронні вправи й тести, які дозволяють перевіряти знання, а також закріплювати та перевіряти свої знання самостійно); засоби мережевого спілкування – середовища (віртуальні класи, форуми, чати), які дають змогу суб'єктам навчання взаємодіяти у віртуальному просторі, обговорювати теми, ставити запитання, проводити групові проєкти тощо.

Діагностично-результативний блок висвітлює сутність процесу оцінювання та визначення рівня розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. До складу діагностично-результативного блоку віднесено критерії оцінювання розвиненості діагностичної компетентності, а саме ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний, праксеологічний, рефлексивний. Визначені критерії співвідносяться з компонентами діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Окрім того, блок включає рівні розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Головною метою цього блоку є встановлення поточного рівня розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ на основі компонентів компетентності (ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, суб'єктного). Отримані дані про рівень розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ слугують підґрунтям для внесення змін у процес подальшого її розвитку. Для вдосконалення підготовки та досягнення більш прогресивних результатів викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти необхідно провести коригування змісту підготовки, переглянути завдання, організаційні форми, методи, засоби, які використовуються для розвитку їхньої діагностичної компетентності.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, модель розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних

мов ВВНЗ – це система, що поєднує особливості і властивості процесу розвитку діагностичної компетентності у викладачів іноземних мов ВВНЗ, містить мету, завдання, наукові підходи, принципи, педагогічні умови, компоненти, методику розвитку діагностичної компетентності, критерії та показники оцінювання рівнів її розвиненості. Вона слугує основою для планування та впровадження програм розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов, дає змогу визначити ефективні форми й методи навчання та оцінювання компетентності, а також забезпечує зв'язок між усіма компонентами процесу її розвитку. Модель розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ є важливим інструментом у педагогічній практиці, що допомагає систематизувати та організувати процес розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ,

визначити його цілі та завдання, вибрати найбільш ефективні методи та засоби розвитку компетентності, а також оцінити рівень її розвиненості. Така модель сприяє покращенню якості підвищення кваліфікації викладачів іноземних мов у ВВНЗ у системі післядипломної освіти.

Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі вбачаємо в апробуванні педагогічної моделі розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти.

Подяка. Висловлюю щирю вдячність своєму науковому керівникові, кандидату педагогічних наук, старшому досліднику підполковнику Крикун Вікторії Дмитрівні, за терпеливість, час, енергію цінні поради, наукові вказівки, натхнення. Ваша підтримка, ентузіазм і віра в мої можливості є джерелом моєї мотивації під час складного процесу дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Clarke D., Hollingsworth H. Elaborating a model of teacher professional growth. *Teaching and Teacher education*. 2002. 18. 947–967.
2. Delozanne, É., Prévôt D, Grugeon-Allys B., Chenevotot-Quentin, F. Vers un modèle de diagnostic de compétence. *Technique et Science Informatiques*. 2010. 29. 899-938. DOI:10.3166/tsi.29.
3. Freeman D. Teacher Training, Development, and Decision Making: A Model of Teaching and Related Strategies for Language Teacher Education. *Teachers of English to Speakers of Other Languages*. 1989. Vol. 23 (1) 27-45 <https://doi.org/10.2307/3587506>.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь : Перун, 2009. 1736 с.
5. Зязюн І. А. Філософія педагогічного світогляду. *Професійна освіта: педагогіка і психологія*. 2004. Вип. 4. С. 209–221.
6. Криштанович С.В., Сущенко Л. П., Д. Скальський. Моделювання професійної компетентності як результат педагогічного моделювання розвитку майбутнього фахівця. *Освітні обрії*. Івано-Франківськ, 2021. №2 (53). С. 82-85.
7. Маслов В. І. Моделювання у теоретичній і практичній діяльності в педагогіці. *Післядипломна освіта в Україні*. 2008. № 1. С. 3–9.
8. Михайлов В. М. Педагогічне моделювання розвитку професійної компетентності фахівців із питань цивільної безпеки в системі післядипломної освіти. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Луцьк, 2021. Вип. 3, ч. 1, С. 50–58. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.1.9>.
9. Ничкало, Н. Г., Гончаренко, Л. Б. Лук'янова, С. У., Радкевич, В. О. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика. Хмельницький : монографія. Хмельницький : ТУП, 2002. с. 334.
10. Осадчий І.Г. Педагогічне моделювання: що важливо знати педагогу? *Електронне наукове фахове видання «Народна освіта»*. 2016. №1(28). С. 60-68.
11. Погребняк Д. В. Педагогічне моделювання розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 18. Т. 2. С.67–72. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-2-14>.
12. Рибчук О. О. Педагогічна модель розвитку фахової компетентності викладачів ВВНЗ у системі післядипломної освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир, 2017. Педагогічні науки. Вип. 2 (88). С. 231–236.
13. Соціологія : короткий енциклопедичний словник / уклад. : В.І. Волович, В.І. Тарасенко, М.В. Захарченко та ін. ; під заг. ред. В.І. Воловича. – К. : Укр. центр духовної культури, 1998. – 736 с.
14. Стефаненко П. В. Методичний підхід до формування компетентнісної моделі військових фахівців. *Наукові праці ДонНТУ. Педагогіка, психологія і соціологія*. Покровськ, 2013. № 2 (14). С. 79–84.
15. Ткач Л.В. Педагогічне моделювання практичної підготовки майбутніх техніків-технологів. *Український педагогічний журнал*. № 2П. Київ, 2019. С 106–118. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-2-106-118>.

16. Філософський енциклопедичний словник / гол. ред.: В. І. Шинкарук, Є. К. Бистрицький, М. О. Булатов, А. Т. Ішмуратов та ін. Київ : Абрис, 2002. 750 с.

17. Ягупов В. В. Моделювання навчального процесу як педагогічна проблема. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Київ, 2003. Вип. 1. С. 28–37.

REFERENCES

1. Clarke, Hollingsworth (2002). Elaborating a model of teacher professional growth. *Teaching and Teacher Education*. 18. 947–967 [in English].

2. Delozanne, Prévot, Grugeon-Allys, Chenevotot-Quentin (2010). Vers un modèle de diagnostic de compétence. [Towards a Competence Diagnostic Model]. *Technique et Science Informatiques* (29), 899-938. DOI:10.3166/tsi.29 [in French].

3. Freeman (1989). Teacher Training, Development, and Decision Making: A Model of Teaching and Related Strategies for Language Teacher Education. *Teachers of English to Speakers of Other Languages*. Vol. 23 (1), 27-45 <https://doi.org/10.2307/3587506> [in English].

4. Busel (2009). Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy, *Perun*, [Comprehensive Dictionary of Modern Ukrainian Language] Kyiv, Irpin, , pp. 1736 [in Ukrainian].

5. Ziaziun (2004). Filosofia pedahohichnoho svitohliadu [Philosophy of Pedagogical Worldview] Chenstokhova-Kyiv, *Profesiina osvita: pedahohika i psykholohiia* Vyp. 4. 209–221 [in Ukrainian].

6. Kryshtanovych, Sushchenko, Skalskyi (2021). Modeliuvannya profesiinoi kompetentnosti yak rezultat pedahohichnoho modeliuvannya rozvytku maibutnoho fakhivtsia [Modeling Professional Competence as the Outcome of Pedagogical Modeling in the Development of Future Professionals]. *Osvitni obrii. Ivano-Frankivsk*, №2 (53), 82-85 [in Ukrainian].

7. Maslov (2008). Modeliuvannya u teoretychnii i praktychnii diialnosti v pedahohitsi. Pisladyplomna osvita v Ukraini [Modeling in Theoretical and Practical Activities in Pedagogy], № 1, 3–9 [in Ukrainian].

8. Mykhailov (2021). Pedahohichne modeliuvannya rozvytku profesiinoi kompetentnosti fakhivtsiv iz pytan tsyvilnoi bezpeky v systemi pisladyplomnoi osvity. [Pedagogical Modeling of the Civil Security Specialists' Professional Competence in the system of Postgraduate Education], Lutsk, *Akademichni studii. Seriia «Pedahohika»*, Vyp. 3, ch. 1, 50–58. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.1.9> [in Ukrainian].

9. Nychkalo, Honcharenko, Lukianova, Radkevych & Derzhavni (2002). Standarty profesiinoi osvity: teoriia i metodyka [State Standards of Vocational Education: Theory and Methodology], Khmelnytskyi : monohrafiia. TUP, 334 [in Ukrainian].

10. Osadchyi (2016). Pedahohichne modeliuvannya: shcho vazhlyvo znaty pedahohu? [Pedagogical Modeling: What Educators Need to Know?], *Elektronne naukove fakhove vydannia «Narodna osvita»*, №1(28), 60–68 [in Ukrainian].

11. Pohrebniak (2019). Pedahohichne modeliuvannya rozvytku fakhovoi kompetentnosti nachalnykiv fizychnoi pidhotovky i sportu [Pedagogical Modeling of Professional Competence Development for Physical Education and Sports Managers], Odesa, *Innovatsiina pedahohika*. Vyp. 18. T. 2, 67–72 DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-2-14> [in Ukrainian].

12. Rybchuk (2017). Pedahohichna model rozvytku fakhovoi kompetentnosti vykladachiv VVNZ u systemi pisladyplomnoi osvity [Pedagogical Model for the Development of Professional Competence of University Lecturers in the Postgraduate Education System], Zhytomyr, *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*, Vyp. 2 (88), 231–236 [in Ukrainian].

13. Volovych, Tarasenko, Zakharchenko, et al; pid zah. red. Volovycha, (1998). Sotsiologhiia : korotkyi entsyklopedychnyi slovnyk [Sociology: A Concise Encyclopedic Dictionary], Kyiv, *Ukr. tsestr dukhovnoi kultury*, 736 [in Ukrainian].

14. Stefanenko (2013). Metodychnyi pidkhid do formuvannya kompetentnisnoi modeli viiskovykh fakhivtsiv [Methodological Approach to the Formation of Competence Model for Military Professionals] Pokrovsk, *Naukovi pratsi DonNTU. Pedahohika, psykholohiia i sotsiologhiia* № 2 (14), 79–84 [in Ukrainian].

15. Tkach (2019). Pedahohichne modeliuvannya praktychnoi pidhotovky maibutnikh tekhniv-tekhnolohiv [Pedagogical Modeling of Practical Training for Future Technicians and Technologists], Kyiv, *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. № 2, 106–118. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-2-106-118> [in Ukrainian].

16. Shynkaruk, Bystrytskyi, Bulatov, Ishmuratov et al. (2002). Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk [Philosophical Encyclopedic Dictionary], Kyiv, *Abrys*, 750. [in Ukrainian].

17. Iahupov (2003). Modeliuvannya navchalnoho protsesu yak pedahohichna problema [Modeling the Learning Process as a Pedagogical Issue], Kyiv, *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*. Vyp. 1, 28–37 [in Ukrainian].